

Η Θεοτοκολογία στην σλαβική και σερβική βιβλιογραφία

Ορθοδοξία / Θεοτόκος

Αλέξιος Παναγόπουλος (Academician Prof. DDDr. Pdoc. Dr.Habil. Alexios Panagopoulos)

Η Θεοτοκολογία στην σλαβική και σερβική βιβλιογραφία κατά τους Ιουστίνο Πόποβιτς και Αθανάσιο Γιέβτιτς[1]

Ο μακαριστός καθηγητής της Θεολογικής σχολής του πανεπιστημίου Βελιγραδίου αρχιμ. και άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς τονίζει στα γραφόμενά του ότι θα πρέπει να θέτουμε «φυλακήν τω στόματί ημών» όταν μιλούμε ή γράφουμε για τα μυστήρια του Θεανθρώπου Χριστού. Ιδιαίτερα όταν γίνεται λόγος για το «μυστήριο των μυστηρίων» που αφορά τον Θεάνθρωπο Χριστό και την Παναγία Θεοτόκο μητέρα Του. Ο δε μαθητής του π. Ιουστίνου Πόποβιτς, ο ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής σχολής πανεπιστημίου Βελιγραδίου επίσκοπος Αθανάσιος Γιέβτιτς μας υπενθυμίζει ότι ο Μωσής ο θεόπτης με φόβο, τρόμο και ευλάβεια θέλησε να δει την «άφλεκτο βάτο» στο Σινά, που ήταν μόνο «σκιά της αλήθειας» της αληθινής Βάτου της Υπεραγίας Θεοτόκου. Συνεπώς εμείς τι θα πρέπει να κάνουμε, όταν πρόκειται να γράψουμε ή να μιλήσουμε για την Θεοτόκο την Υπερευλογημένη και Αειπάρθενο, παρά μόνο ταπείνωση και συντριβή σύμφωνα και με τους ιερούς μας υμνωδούς. Καθώς όπως γνωρίζουμε για την Παναγία Θεοτόκο έγραψαν πολλοί άγιοι Πατέρες, ποιητές, υμνογράφοι και δοξολογητές, γιατί τα μυστήριά της είναι

«πάντα υπέρ έννοιαν, πάντα υπερένδοξα»[2] και ο ανθρώπινος λόγος ή η διάνοια δεν φτάνει για να υμνήσει τα «μεγαλεία» της, όπως ο έκανε ο Δυνατός[3] Παντοκράτωρ Θεός του Παντός.

Για την Θεοτόκο συνέγραψαν έργα θεόπνευστα και πνευματικά, αιώνια μνημεία στην παγκόσμια βιβλιογραφία, αρκετοί όπως είπαμε, μεταξύ αυτών πολύ σημαντικά είναι αυτά που έγραψε ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, ο Εφραίμ ο Σύρος, ο Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως, ο Κύριλλος Αλεξανδρείας, ο Μόδεστος και Σωφρόνιος Ιεροσολύμων, ο Ανδρέας Ιεροσολυμίτης, ο Γερμανός

Κωνσταντινουπόλεως, ο Ιωάννης Δαμασκηνός, ο Θεόδωρος Στουδίτης, ο Φώτιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ο Συμεών ο Νέος Θεολόγος, ο Γρηγόριος Παλαμάς, ο Θεοφάνης Νικαίας, ο Καβάσιλας, κ.ά., έτσι και στην σλαβική και σερβική βιβλιογραφία, τόσο ο άγιος αρχιεπίσκοπος Σάββας Σερβίας ο Χιλανδαρινός, όσο και ο επίσκοπος Νικόλαος Βελιμίροβιτς και ο αρχιμανδρίτης Ιουστίνος Πόποβιτς και ο επίσκοπος Αθανάσιος Γιέβτιτς, καθώς και αρκετοί άλλοι.

Η Ορθόδοξος Εκκλησία ζεί την μία αγία καθολική οικουμενική αληθινή και αποστολική παράδοση και στην συγκεκριμένη περίπτωση του θέματός μας «χοριάρχος» και τελετάρχης είναι ο «Άγγελος Πρωτοστάτης είπειν τη Θεοτόκω το Χαίρε»[4]. Αυτό το «Χαίρε» του Αρχαγγέλου συνοψίζει ολόκληρο το χαρμόσυνο μήνυμα και την δοξολογία[5] όλων των γενεών των ανθρώπων που πιστεύουν στην Παναγία Θεοτόκο ως μητέρα Θεού.[6] Ο ύμνος αυτός δεν είναι μόνο ένας «ιερός ύμνος», είναι ταυτόχρονα και θεολογία σύμφωνα με τον Ιουστίνo Πόποβιτς, δηλαδή ορθή «δόξα», ορθός «λόγος», για τα άρρητα μυστήρια του Θεού, μέσα στην Οικονομία για την σωτηρία του κόσμου και του ανθρώπου, μέσω της Παναγίας Θεοτόκου. Διότι σύμφωνα με τον Αθανάσιο Γιέβτιτς η Παναγία δοξάζεται μόνο με την «ορθο - δοξίαν»[7]. Γι'αυτό δεν είναι τυχαίο που στην υμνολογία, στην ποίηση, σε πανηγυρικούς λόγους και υμνολογικούς βρίσκουμε τα δόγματα της Ορθοδοξίας, την αληθινή και αδιάσειστη παράδοση και ιστορία μας. Αυτό ισχύει και για την σλαβική και σερβική βιβλιογραφία και κυρίως εδώ στα έργα του Ιουστίνου Πόποβιτς και Αθανάσιου Γιέβτιτς. Οι οποίοι υπογραμμίζουν την θείαν Παράδοσιν της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, ό,τι γράφουν περί Θεού, περί Αγίας Τριάδος περί Θεανθρώπου Χριστού και περί την Παναγία Θεοτόκον, το γράφουν βασισμένοι στην θείαν Παράδοσιν, την οποία μας απεκάλυψε και παρέδωσε ο Θεός, μέσω της σωτήριας οικονομίας του Θεανθρώπου Χριστού.

Ο Αθανάσιος Γιέβτιτς προτρέπει να μείνουμε πιστοί στην παράδοση διότι αυτή είναι «το οικοδόμημα και το σώμα»[8] της Ορθόδοξης Καθολικής Αποστολικής Εκκλησίας, φέροντας τα λόγια του Ιωάννου Δαμασκηνού: «στῶμεν εν τη πέτρα της πίστεως και τη παραδόσει της Εκκλησίας, μη μεταίροντες όρια ά έθεντο οι Άγιοι Πατέρες ημών μη διδόντες τόπον τοι βουλομένοις καινοτομείν και καταλύειν την οικοδομήν της αγίας του Θεού Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας». Η πιστότητα στην Παράδοσιν της Εκκλησίας σύμφωνα με τα έργα του Ιουστίνου Πόποβιτς, έγκειται κυρίως στην Χριστολογία. Βλέπει και ερμηνεύει τα πάντα, μέσω του «εκ Παρθένου σαρκωθείς Θεός και άνθρωπος», όπως συγκεκριμένα το διατυπώνει ο Μέγας Αθανάσιος «δι' ημάς σάρκα λαβών εκ Παρθένου της Θεοτόκου Μαρίας άνθρωπος γέγονε»[9]. Η χριστολογία καταλαμβάνει μεγάλο μέρος στα έργα και των δύο, του διδασκάλου και του μαθητού, όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει ο αναγνώστης. Η περί Παναγίας Θεοτόκου ερμηνευτική διδασκαλία

υπάρχει εντός της Χριστολογίας και όχι ως μία αυτόνομη «Μαριολογία» ή ως μία ενδιαφέρουσα κοσμική «ανθρωπολογία».

Η Ορθόδοξη σλαβική και κυρίως σερβική θεολογία του Ιουστίνου Πόποβιτς και του Αθανάσιου Γιέβτιτς δεν είναι ανθρωπολογία, ούτε Μαριολογία, αλλά Χριστολογία στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η ορθή ανθρωπολογία και η ορθή περί Θεοτόκου διδασκαλία. Κατά τον διδάσκαλο και ο μαθητής, δηλώνουν ότι ο Χριστός είναι η αρχή και το τέλος, ο Χριστός είναι ο αληθινός και τέλειος Θεός και ο πρώτος αληθινός και τέλειος άνθρωπος, αλλά «Είς Χριστός»[10], γι' αυτό και η Παναγία η οποία Τον εγέννησε είναι αληθώς Θεοτόκος. Μόνο το όνομα και αξίωμα του Χριστού, προσδίδει στην κατά σάρκα Μητέρα Του το όνομα Θεοτόκος, και αντίστροφα.

[Συνεχίζεται]

[1] Εισήγηση στο 10^ο Συνέδριο, Μεταπτυχιακών ΜΦΘΣ Αθηνών, στο Ιερό Ησυχαστήριο Τιμίου Προδρόμου Ακριτοχωρίου Σερρών, από 26-28 Σεπτεμβρίου 2014. Θέμα: Η Θεοτοκολογία στην σλαβική και σερβική βιβλιογραφία κατά τον Ιουστίνo Πόποβιτς και Αθανάσιο Γιέβτιτς, υπο του Αλέξιου Παναγόπουλου του Παναγιώτη, υποψήφιου δρ. τμ. Θεολογίας Αθηνών ιστορικού τομέα, Δρ. Θεολ. Παν/μίου Σεράγεβο, Δρ. Ν/Πολ. Παν/μίου βελιγραδίου, Υφηγητή Θεολογίας Νόβι Σάντ. Για επικοινωνία 6948629530. Email: [\[email protected\]](mailto:protected)

[2] Θεοτόκιον Αναστάσιμον, ήχος Β'.

[3] Λουκ. 1, 42.

[4] Ακάθιστος Ύμνος, οίκος Α.

[5] Λουκ. 1, 48.

[6] Της των πάντων τελειώσεως και θεώσεως σύμφωνα με τους αγίους Διονύσιον, Μάξιμον και Δαμασκηνόν (P.G. 3, 589 C 4, 193 A και 94, 844 D 5 A).

[7] Αθανασίου Γιέβτιτς, Η θεοτοκολογία του αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού, στο βιβλίο του: Χριστός Αρχή και τέλος, έκδ. ίδρυμα Γουλανδρή-Χόρν, Αθήναι 1983, σ. 237.

[8] Αθανασίου Γιέβτιτς (ένθ' ανωτ.) σ. 239.

[9] Κατά Αρειανών Γ' 29, P.G. 26, 385.

[10] Ιω. Δαμασκηνός, PG 94, 780. Ομιλ. Β', 14: «Είς Χριστός, είς Υιός, Θεός και

άνθρωπος ο αυτός».

<http://bitly.com/10T0MUB>